

การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม เพื่อการท่องเที่ยวกรณีศึกษา สถานีรถไฟลำพูน จังหวัดลำพูน

วรินทร์ธร ไชยสิทธิ์ และวรัรักษ์ สุเมธ

สาขาการจัดการการท่องเที่ยวแบบบูรณาการ

คณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

บทคัดย่อ

แนวคิดเรื่อง ภูมิทัศน์วัฒนธรรม ถือเป็นเครื่องมือในการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ที่ช่วยส่งเสริมให้แหล่งท่องเที่ยวมีภาพลักษณ์ที่ดี และยังคงความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของท้องถิ่น รวมถึงมีการกำหนดการใช้พื้นที่ที่ส่งผลกระทบต่อเชิงบวกต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้อย่างเหมาะสม

สถานีรถไฟลำพูนตั้งอยู่ใกล้เคียงกับเขตเมืองเก่าลำพูน มีความอุดมสมบูรณ์ด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรมในระดับสูง มีการทับซ้อนทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ และธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การเป็นแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการพัฒนาสถานีรถไฟลำพูนถือเป็นการส่งเสริมให้เกิดอุปสงค์ทางการเดินทางท่องเที่ยวด้วยรถไฟ นอกจากนี้ ยังรองรับแผนยุทธศาสตร์ชาติ

ในการพัฒนาพื้นที่ข้างเคียงสถานีรถไฟและการขยายตัวของทางรถไฟความเร็วสูงและทางรถไฟรางคู่ในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงคมนาคมที่ได้มีโครงการในการวางแผนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและอสังหาริมทรัพย์โดยรอบพื้นที่สถานีรถไฟด้วยเช่นกัน

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิและปฐมภูมิจากการลงสำรวจพื้นที่โดยรอบ สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียง แล้วนำข้อมูลมาสังเคราะห์ผ่านการจัดทำผังความคิด (Mind Mapping) และการวิเคราะห์ SWOT โดยสรุปแนวคิดในการนำเสนอผ่านทุนทางวัฒนธรรมของพื้นที่เขตเมืองเก่าจังหวัดลำพูน ซึ่งแบ่งพื้นที่จัดสรรเพื่อการพัฒนาพื้นที่ดังต่อไปนี้ 1) การอนุรักษ์อาคารทรงมนิลาเดิม 2) การออกแบบอาคารใหม่ที่แสดงออกถึงความทับซ้อนทางวัฒนธรรมผ่านรูปแบบสถาปัตยกรรม 3) การปรับปรุงพื้นที่สวนปารกร้างบริเวณข้างเคียง การวิจัยนี้ถือเป็นแนวทางในการนำภูมิทัศน์วัฒนธรรมไปต่อยอดในการส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของพื้นที่ และการอนุรักษ์พื้นที่วัฒนธรรมท้องถิ่น และเพื่อก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกด้านอุปสงค์ทางการท่องเที่ยว และผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ นอกจากนั้นแล้ว จากการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ ยังได้รับผลพลอยได้เป็นกระบวนการการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว ที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมในพื้นที่อื่นๆ ได้อีกด้วย

คำสำคัญ : ภูมิทัศน์วัฒนธรรม, การจัดการภูมิทัศน์, การท่องเที่ยว, สถานีรถไฟลำพูน, ลำพูน

Cultural Landscape Management for Tourism: A Case Study of a Train Station, Lamphun Province

Warinthorn Chaiyasit and Worarak Sucher

The Graduate School of Tourism Management (GSTM),
National Institute of Development Administration (NIDA)

ABSTRACT

The concept of cultural landscape is used as a tool to develop the destination image and maintain local identity. Moreover, it determines the utilization of using space to produce the positive effects for local stakeholders.

The Lamphun train station is located near Lamphun old town, in the North of Thailand. The Lamphun old town is a destination with rich cultural resources and a landscape reflecting the relationship between humans and nature. The development of

the railway could enhance the travel demand according to the railway strategy plan, through the extension of the high speed train, the railway infrastructure development plan, and a surrounding area development plan.

Findings for this paper are based on documentary research, observation, survey research and interview research. The guidelines of cultural landscape management for the Lamphun train station is divided into 3 parts: 1). the conservation plan of the old Manila building style 2). The concept of the new building, based on local cultural resources 3). The improvement of the abandoned area around the Lamphun train station. These guidelines will be used to improve the tourist destination image, focusing on local cultural preservation and rehabilitation and to promote tourism in the area. It provides a way to produce a positive effect for tourism demand and economic development. Otherwise, the research also shows a process of cultural landscape tourism design in which stakeholders, alongside members from the public and private sector, which can be adapted as a guideline in other cultural landscape design projects further on.

Keywords : Cultural Landscape, Landscape Management, Tourism, Lamphun Train Station, Lamphun

บทนำ

จังหวัดลำพูน เป็นจังหวัดขนาดเล็กในเขตภาคเหนือตอนบน บริเวณแอ่งที่ราบเชียงใหม่และลำพูนที่มีทุนทรัพยากรทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรมอุดมสมบูรณ์ ผ่านการสั่งสมตามพลวัตการพัฒนาของชุมชนมาอย่างยาวนานตามความเจริญของเทคโนโลยีในแต่ละช่วงสมัย จากคติความเชื่อการตั้งเมืองในอดีตบนพื้นที่ที่คล้ายเปลือกหอยสังข์บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำกวงและแม่น้ำปิงที่อุดมสมบูรณ์ และการผสมกันอย่างลงตัวของความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ก่อให้เกิดรูปแบบวิถีชีวิต วัฒนธรรม สถาปัตยกรรม ศิลปะ และศาสนา ตั้งแต่ยุคทริภุญไชย ล้านนา รัตนโกสินทร์ จนกระทั่งปัจจุบัน ที่ส่งผลต่อเอกลักษณ์ของทุนทางวัฒนธรรมและประเพณี ภาษาและวรรณกรรม ศิลปะการแสดง สถาปัตยกรรม งานหัตถกรรม และสินค้าท้องถิ่น (สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 6 เชียงใหม่ 2544, 16-30; รัตนาพร เศรษฐกุล, 2552, 153-193; สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลำพูน 2538, 1-176) ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ถึงแม้จังหวัดลำพูนจะมีความอุดมสมบูรณ์ของทุนทรัพยากรทางการท่องเที่ยว แต่ส่วนแบ่งทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวยังอยู่ในระดับที่ต่ำมาก เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่นๆ ในเขตเดียวกัน ทั้งนี้ ด้วยการขยายตัวของรูปแบบตลาดการท่องเที่ยวที่กว้างมากขึ้น ส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีอุปสงค์ที่หลากหลาย ทำให้โอกาสด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดลำพูนสูงขึ้นตามลำดับ ซึ่งจะเป็นการเปิดโอกาสให้จังหวัดลำพูนสามารถพัฒนาตนเองเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางทางการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมได้ในอนาคต

ในทิวทัศน์ที่หลากหลาย “สถานีรถไฟลำพูน” เป็นสถานที่แห่งหนึ่งที่มีความสำคัญ และเป็นองค์ประกอบของหลักฐานที่แสดงถึงการพัฒนาด้านคมนาคมขนส่งของประเทศไทยในอดีต และยังคงถูกใช้งาน ถูกเก็บรักษามาจนปัจจุบัน ด้วยรูปแบบอาคารไม้ชั้นเดียวที่เรียบง่าย สร้างในปี พ.ศ. 2469 เอกลักษณ์คือ เกล็ดไม้ระบายอากาศ และค้ำยันหลังคาแบบโค้ง ก่อสร้างตามแบบอาคารทรงมนิลา ที่ได้รับความนิยมตามยุคสมัย มีความพิเศษของแปลนอาคารคือ เป็นสถานที่ที่เรียกว่า สถานีชุมทางที่สำคัญ ทำให้มีขนาดสถานที่ที่ค่อนข้างกว้างกว่าปกติ (วิชชพันธ์ บุญณลย์ 2551, 155-159) ในปัจจุบันสถานีรถไฟลำพูนได้มีการจัดการภูมิทัศน์เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและสวยงามโดยเน้นไปที่การอนุรักษ์รูปแบบสถาปัตยกรรมดั้งเดิมไว้ แต่ด้วยพื้นที่รอบบริเวณสถานีรถไฟที่กว้างทำให้ยังมีพื้นที่รกร้างอันตรายเป็นอยู่หลายจุด รวมถึงยังไม่เกิดการสร้างประโยชน์ในการใช้งานสูงสุดของพื้นที่การรถไฟ และต่อชุมชนข้างเคียง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลภูมิทัศน์วัฒนธรรมสถานีรถไฟลำพูน ทำให้เห็นถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการพัฒนา ที่บางส่วนสนับสนุนกัน และบางส่วนมีความขัดแย้งกัน เช่น จุดแข็งในการเป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงกับเมืองท่องเที่ยวหลักอย่างจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดลำปาง ประกอบกับสถานีรถไฟลำพูนที่ไม่ไกลจากเขตเมืองเก่ามากนัก มีความสัมพันธ์ต่อการขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยวภาคเหนือและการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแบบคลัสเตอร์ จุดแข็งของอาคารสถานีรถไฟทรงมนิลาที่มีความขัดแย้งกับรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบล้านนา หรือแบบยongที่พบเห็นได้ทั่วไปในเขตเมืองเก่าลำพูน ประกอบกับปัจจัยอื่นๆ เช่น การบริหารจัดการพื้นที่ของสถานีรถไฟลำพูนเอง การจัดสรรใช้ประโยชน์พื้นที่ การดูแลป้ายประกาศและ

ป้ายโฆษณาต่างๆ หรือแม้แต่การปรับตัวเพื่อแข่งขันกับการคมนาคมขนส่งรูปแบบอื่นๆ และทั้งนี้ จากการทบทวนวรรณกรรมยังพบว่า จังหวัดลำพูนยังมีแผนยุทธศาสตร์ และแนวทางพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรม พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบราง และพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องหลายส่วน เช่น แนวทางพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว (พ.ศ. ๒๕๕๕) โดยเทศบาลนครลำพูน แผนพัฒนาจังหวัดลำพูน (พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐) ฉบับทบทวน แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐) แผนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙ การรถไฟแห่งประเทศไทย และแผนพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งของไทย พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ โครงการพัฒนาด้านคมนาคมขนส่งในระยะยาว

จากที่กล่าวมาข้างต้น การวิจัยในครั้งนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทุนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเขตพื้นที่เมืองเก่าของจังหวัดลำพูน ลักษณะทางกายภาพและการใช้พื้นที่ เพื่อประเมินศักยภาพการพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว และเสนอแนะแนวทางในการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของสถานีรถไฟลำพูน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาเชิงพื้นที่ในระยะสั้นและระยะยาว ทั้งทางตรงและทางอ้อม อาทิ การเพิ่มพื้นที่ใช้สอย การเพิ่มแหล่งท่องเที่ยว การเพิ่มอุปสงค์ทางการท่องเที่ยว และโอกาสทางธุรกิจ โดยงานวิจัยนี้ จะได้แนวทางในการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของสถานีรถไฟลำพูน ซึ่งจะเป็นตัวอย่างที่ดีในกระบวนการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวสำหรับสถานีรถไฟลำพูนและพื้นที่ข้างเคียงให้มีแนวทางในการพัฒนาเป็นทิศทางเดียวกันต่อไป

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อศึกษาทุนทรัพยากรทางการท่องเที่ยว เขตพื้นที่เมืองเก่าของจังหวัดลำพูน ลักษณะทางกายภาพและการใช้พื้นที่ของสถานีรถไฟลำพูน
- 2.2 เพื่อประเมินศักยภาพการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของสถานีรถไฟจังหวัดลำพูน
- 2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของสถานีรถไฟลำพูน

3. ทบทวนวรรณกรรม

3.1 ภูมิทัศน์วัฒนธรรม

หลังจากประเทศไทยได้เข้าร่วมอนุสัญญามรดกโลกในปี พ.ศ. 2535 “ภูมิทัศน์วัฒนธรรม” หรือ “Cultural Landscape” ก็ถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลาย (เทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ 2553, 107-109) โดยความหมายของภูมิทัศน์วัฒนธรรมสามารถสรุปได้ว่าเป็นสินทรัพย์ที่เกิดขึ้นในเขตภูมิศาสตร์ ซึ่งแสดงให้เห็นการพัฒนาของการบูรณาการระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นคลังของสังคมประวัติศาสตร์ และคุณค่าของชุมชนท่ามกลางความหลากหลายของสังคม แสดงให้เห็นถึงการปรับตัว เกิดเป็นวิวัฒนาการ การตั้งถิ่นฐานในช่วงเวลาและภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกัน (หัทธยา สิริพัฒนานกุล, 2550; Taylor Ken 2016, 471-480) อาจเกิดจากหลายปัจจัย ได้แก่ ข้อจำกัดทางกายภาพ

โอกาสที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อการขับเคลื่อนทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคม ทั้งภายในและภายนอก (UNESCO 2005, ออนไลน์ ; อริยา อรุณินท์ 2548, 24-25) นั้นแสดงให้เห็นว่า ภูมิทัศน์วัฒนธรรมประกอบด้วยสิ่งรอบตัว ทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ที่ผู้คนยึดถือร่วมกัน เห็นพ้องกัน และได้กระทำกับสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามและพัฒนาการของสังคมมนุษย์ (วนิดา พึ่งสุนทร, 2549; สรรค์ เวสสุนทรเทพ 2557, 143-163) โดยการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิทัศน์วัฒนธรรมนั้นจำเป็นต้องใช้ความรู้สึกผ่านวิธีการมองเพื่อรับรู้สิ่งที่ดึงดูดที่เป็นความไม่ชัดเจน แต่ทำให้สิ่งปกติเกิดเป็นสิ่งพิเศษ ที่เห็นถึงคุณค่าทางจิตวิญญาณ และนำเสนอออกมาให้รับรู้ในรูปแบบของประสบการณ์ (Taylor 2016, 471-480)

การจำแนกประเภทของภูมิทัศน์วัฒนธรรม ฐาปนา บุญประเวศ และปัทม ญาติมาก (2551) ได้สรุปว่า รูปแบบของภูมิทัศน์วัฒนธรรมมีความละเอียดหลากหลายและแตกต่างกันตามบริบทของพื้นที่ ซึ่งจะทำให้ภาพรวมของพื้นที่มีความชัดเจนขึ้น โดยสามารถแบ่งรูปแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมได้ดังนี้

- (1) แบ่งประเภทภูมิทัศน์วัฒนธรรมตามระดับความมากน้อยที่มนุษย์เข้าไปเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมเดิมคือ ภูมิทัศน์ที่ได้รับการจัดการ (Managed Landscape) ภูมิทัศน์เกษตรกรรม (Cultivated Landscape) ภูมิทัศน์รอบนอกศูนย์กลางเมือง (Suburban Landscape) และภูมิทัศน์เมือง (Urban Landscape)
- (2) แบ่งประเภทตามวิชาการด้านอนุรักษ์ภูมิทัศน์ (Landscape Conservation) หรือ ภูมิทัศน์ประวัติศาสตร์ (Historic Landscape) คือ ภูมิทัศน์

ธรรมชาติ ได้แก่ ภูมิทัศน์ทางโบราณคดี (Archaeological Landscape) และ ภูมิทัศน์ประวัติศาสตร์ (Historic Landscape) หรือ สวนสาธารณะ

(3) แบ่งตามความเข้มข้นของการจัดการของมนุษย์ที่มีต่อสภาพแวดล้อม ได้แก่ ภูมิทัศน์นำวัฒนธรรม ลักษณะเด่นร่วมกันของภูมิทัศน์และวัฒนธรรม และวัฒนธรรมนำภูมิทัศน์

เมื่อพิจารณาผ่านการจำแนกรูปแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรม การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวกรณีศึกษาสถานีรถไฟลำพูนจัดอยู่ในรูปแบบภูมิทัศน์ในเมือง (Urban Landscape) ที่เป็นภูมิทัศน์ประวัติศาสตร์ (Historic Landscape) ที่มีระดับความเข้มข้นของการจัดการแบบภูมิทัศน์นำวัฒนธรรม ผนวกกับตัวอย่างจากกรณีศึกษาเช่น ประเทศออสเตรเลีย (Woodcock lan and Wollan Simon 2013, 1-13) ไทเป ประเทศไต้หวัน (Y.-T Peng et al. 2014, 311-320) ได้ระบุว่า พื้นที่สถานีรถไฟ เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่สาธารณะแบบปิด จึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างประโยชน์ใช้สอยให้กับชุมชนเป็นสำคัญในการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม

3.2 การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม

พลวัตเป็นพื้นฐานปกติที่ต้องเกิดขึ้นกับภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่เป็นการปฏิสังสรรค์ของมนุษย์และธรรมชาติ (UNESCO อ้างถึงใน Rössler, 2011) การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมคือ การจัดการความสอดคล้องของการเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป ภายใต้การคงอยู่ของคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรม ที่จะประสบความสำเร็จได้เมื่อมีการขัดเกลาเนื้อหาและความตกลงร่วมระหว่าง

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียหลัก อย่างครอบคลุม โปร่งใสและมีธรรมาภิบาล เพื่อให้เกิดเป็นการบูรณาการไปสู่บริบทภูมิทัศน์ที่กว้างขึ้น และความสำเร็จในการจัดการ ต้องสร้างความยั่งยืนสู่สังคม

และเมื่อทำการจำแนกประเภทภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่ชัดเจน จะทำให้มองเห็นทิศทางและแนวทางในการจัดการที่ดีขึ้น โดยสามารถจำแนกแนวทางการจัดการ ได้ 6 แนวทางด้วยกัน คือ (ธำปนา และปัทม์ 2551, 12-14)

- (1) การดูแลรักษา (Maintenance) เป็นการดูแลไม่ให้เกิดการเสื่อมสภาพ
- (2) การรักษาให้คงสภาพ (Preservation) เป็นการฟื้นฟู และอนุรักษ์ให้คงความเป็นดั้งเดิม
- (3) การบูรณปฏิสังขรณ์ (Restoration) การซ่อมแซมปรับปรุงให้กลมกลืนกับของเดิม
- (4) การสร้างขึ้นใหม่ (Reconstruction) สร้างขึ้นใหม่ จากบันทึกต่างๆ
- (5) การปรับประโยชน์ใช้สอยใหม่ (Adaptation) ปรับเปลี่ยนหน้าที่ การใช้สอยพื้นที่
- (6) การพัฒนา และการสร้างสรรค์ใหม่ (Development and Creation) เป็นการจัดการที่ส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์วัฒนธรรมสูงสุด ที่ต้องคำนึงถึงคุณค่าจากประโยชน์ใช้สอยเชิงพื้นที่เป็นสำคัญ

ซึ่งวัตถุประสงค์ในการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมนั้น เพื่อชะลอการถูกทำลายของภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่อาจจะเกิดขึ้นจากธรรมชาติ หรือฝีมือของมนุษย์เอง เป็นการลดผลกระทบ และอนุรักษ์คุณค่าความสำคัญของภูมิทัศน์วัฒนธรรมให้คงอยู่ และดำเนินต่อไปอย่างยั่งยืนโดยการอนุรักษ์ที่แท้จริงคือ การอนุรักษ์สิ่งที่เป็นพาหนะของคุณค่านั้น เพื่อให้คุณค่านั้นไม่หายไป (ICOMOS 2013, 2-4) บทบาทหนึ่งของการอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมคือ การอนุรักษ์เพื่อแสดงถึงสัญลักษณ์ความเป็นชาติ ที่ส่งผลกระทบต่อสังคมเศรษฐกิจ ในแง่การแสดงออกถึงเอกลักษณ์และความดึงดูดนักท่องเที่ยว (เทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ 2553, 108)

แนวคิดในการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวสถานีรถไฟลำพูน ควรให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ และการสร้างประโยชน์ใช้สอยให้เกิดขึ้นกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน โดยกระบวนการต่างๆ ต้องคำนึงถึงหลักแนวคิดภูมิทัศน์วัฒนธรรมเป็นสำคัญ เพื่อเป็นการชะลอการเปลี่ยนแปลง และดูแลให้เอกลักษณ์และความแท้ของชุมชนยังคงอยู่ (Kawasaki and Matsumoto 2004, 1-4) การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมสถานีรถไฟลำพูน จะต้องมีการผสมผสานรูปแบบการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม โดยมีการอนุรักษ์พื้นที่เดิม และมีการสร้างสรรค์ใหม่ในบางส่วนเพื่อให้เกิดการใช้สอยที่หลากหลายขึ้น

3.3 ทุนทรัพยากรทางการท่องเที่ยว

สิ่งดึงดูดใจให้คนเกิดความต้องการอยากไปท่องเที่ยว ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือที่มนุษย์สร้างขึ้น ล้วนเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวได้ทั้งสิ้น ซึ่งสามารถจำแนกทุนที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ หรือที่เรียกว่าทุนทรัพยากรธรรมชาติ เช่น สภาพภูมิอากาศ ชายหาด ทัศนียภาพ พืชพันธุ์ ภูเขา

น้ำตก ทะเลสาบ พุนที่มีมนุษย์สร้างขึ้น หรือเรียกว่าพุนทางวัฒนธรรมประกอบด้วยสิ่งที่ยึดต้องได้ เช่น สถาปัตยกรรม อนุสาวรีย์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และสิ่งที่ยึดต้องไม่ได้ เช่น วิถีชีวิต เทศกาลประเพณี ศิลปะ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวอีกประเภทหนึ่ง คือ สิ่งที่ยึดต้องขึ้นเพื่อให้เป็นสถานที่ หรือสิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ เช่น สวนสนุก งานอีเวนท์ (ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว 2554, 33-34; Vanhove 2012, 94-99)

การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม ต้นทุนหลักที่ต้องคำนึงถึงคือ พุนทรัพยากรทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นพุนประเภทหนึ่ง que แสดงออกถึงคุณค่าและความหมายของสถานที่ (Sense of Place) และความแท้ (Authenticity) เป็นพุนที่มีความสำคัญ เพราะความแตกต่างของอัตลักษณ์ในแต่ละพื้นที่ สามารถสร้างมูลค่าของผลิตภัณฑ์ให้เพิ่มขึ้นได้ (สุวรรณฤทธิ์ วงศ์ชะอุ่ม 2553, 48; ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว 2554, 32-36) การจำแนกลักษณะของพุนทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่ปรากฏอยู่สามารถจำแนกได้เป็น 3 ประเภทด้วยกัน ดังนี้ แฝงฝังอยู่ในกาย (Embodied Form) คือ วัฒนธรรมที่มีความเป็นธรรมชาติอยู่ในวิถีชีวิต และถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น รูปแบบวัตถุ (Objectified Form) คือ วัฒนธรรมที่อยู่ในลักษณะปรากฏเป็นรูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส และ อาศัยการสถาปนา (Institutionalized State) คือ แบบแผนที่ตกลงร่วมกันในสังคม ในลักษณะของชนบ (Pierre Bourdieu 1986 อ้างถึงใน สุวรรณฤทธิ์ 2553, 48; เรณู เหมือนจันทร์เชย 2556, 236-244)

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า พุนทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่นำมาใช้ จะให้ความสำคัญกับรูปแบบวัตถุเป็นหลัก ดังนั้น การจัดการที่ดีที่จะสามารถเพิ่มมูลค่าของวัตถุ

ผ่านกระบวนการการออกแบบ จึงควรคำนึงถึงการนำเสนอการรับรู้ทางโสตประสาทสัมผัสทั้ง 5 (5 Senses) ซึ่งเป็นรูปแบบการรับรู้แบบสามัญ ที่เป็นการรับรู้ส่วนบุคคลจากปัจจัยภายนอก (Exteroceptive) ประกอบด้วย รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส (Pediaopolis D.W.K. 2014, online) ในส่วนของทฤษฎีสัมผัสทั้ง 5 นี้ สำคัญต่อการออกแบบในการใช้เป็นเครื่องมือที่ทำให้สิ่งต่างๆ เกิดความน่าสนใจขึ้น จากประสบการณ์ที่ได้รับ (Lee Jinsop 2013, online)

จังหวัดลำพูนมีความโดดเด่นอย่างมากในทุนทรัพยากรทางวัฒนธรรม ด้วยประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต สถาปัตยกรรม ศิลปะ และศาสนา ที่ส่งผ่านมายังปัจจุบัน กระบวนการเพิ่มมูลค่าของทุนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจะสามารถสร้างอุปสงค์ในการท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นให้กับนักท่องเที่ยวได้

3.4 นโยบาย และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวสถานีรถไฟลำพูน

(1) แนวทางพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว (พ.ศ. ๒๕๕๕) โดยเทศบาลนครลำพูน ที่ต้องการผลักดันลำพูนให้เป็น “เมืองท่องเที่ยวเชิงศาสนาและวัฒนธรรม” โดยมีแผนแม่บทการอนุรักษ์และพัฒนาที่แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ การพัฒนาโลกและกระบวนการจัดการเมืองเก่า การฟื้นฟูและรักษาแหล่งมรดกทางวัฒนธรรม และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และรักษาเมืองเก่าให้เป็นแหล่งเรียนรู้ โดยยังคงคุณค่าของเมืองเก่า และวางโครงการพัฒนาเมืองเก่าที่เอื้อประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว การวางแผนการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่คำนึงถึงความจำเพาะทางวัฒนธรรม จะสร้างความโดดเด่นและแตกต่างให้กับ

พื้นที่ภูมิภาค (Buhalis Dimitrios 1999, 97-116) จากแผนพัฒนาภูมิภาคนี้ จะสอดคล้องกับงานวิจัยในด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟู พัฒนาเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการท่องเที่ยว เช่น การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมเดิมให้คงามดูแลอนุรักษ์สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น ปรับปรุงภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรม และดูแลรักษาต้นไม้ใหญ่

(2) แผนพัฒนาจังหวัดลำพูน (พ.ศ. ๒๕๕๗ – ๒๕๖๐) ฉบับทบทวน มีความเชื่อมโยง ทั้งด้านเศรษฐกิจที่ต้องการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าและบริการผ่านเศรษฐกิจสร้างสรรค์ แนวทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และสร้างความมั่นคงสมดุลผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม โดยใช้ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดการแบบชุมชนเป็นฐาน การใช้วัฒนธรรมเป็นตัวขับเคลื่อนผ่านห่วงโซ่มูลค่า เป็นต้น จากนโยบายข้างต้น จะเห็นได้ว่าให้ความสำคัญกับกระบวนการนำภูมิปัญญา ความรู้ และทรัพยากรในท้องถิ่นมาเป็นฐานในการส่งเสริมพัฒนาให้เกิดมูลค่าเพิ่มในสินค้าและบริการ ผ่านแนวคิดสร้างสรรค์ (Suttipisan S. 2013, 47-55) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรม และการเสริมสร้างสัมพัทธ์ทั้ง 5 (Lee 2013, online; Pediaopolis 2014, online)

(3) แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ (พ.ศ. ๒๕๕๗ – ๒๕๖๐) ที่มีวิสัยทัศน์เพื่อให้เป็น “ศูนย์กลางการท่องเที่ยว การค้า การลงทุน สู่อุตสาหกรรมก้าวหน้า สังคมน่าอยู่ทุกถิ่นที่” ซึ่งเน้นไปที่การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันผ่านทุนทางวัฒนธรรม ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น โดยทุกยุทธศาสตร์จะสอดแทรกการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และการพัฒนา

Creative Economy ผ่านการท่องเที่ยว ซึ่งการสร้าง Creative Economy ที่ดีต้องมีการนำอัตลักษณ์เอกลักษณ์ มาผ่านกระบวนการการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น พัฒนา สร้างมูลค่าเพิ่ม ต่อยอดให้เกิดเรื่องราวที่สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและมีเสน่ห์ ผ่านทุนวัฒนธรรม (Suttipisan S. 2013, 47-55; Ashton Ann Suwaree 2015, 398-411)

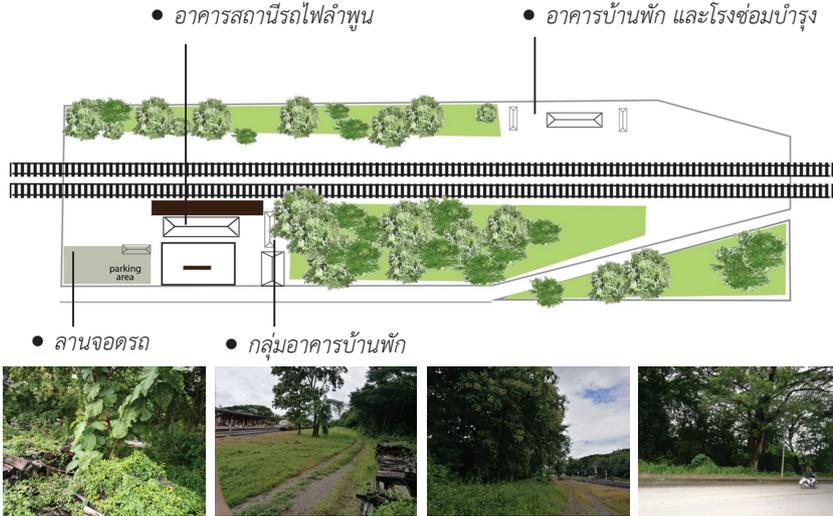
(4) แผนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ การรถไฟแห่งประเทศไทย ที่มีประเด็นด้านการปฏิรูปโครงสร้างการบริหาร โครงสร้างพื้นฐานเพื่อปรับภาพลักษณ์และการประชาสัมพันธ์ การปรับปรุงภูมิทัศน์วัฒนธรรมสถานีรถไฟลำพูนเพื่อการท่องเที่ยว จะเป็นแนวทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ และสร้างให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีของการรถไฟ ทั้งการเพิ่มประโยชน์ใช้สอย การปรับปรุงพื้นที่ให้เอื้อประโยชน์ต่อผู้โดยสารและประชาชนข้างเคียง การเพิ่มอุปสงค์ทางการท่องเที่ยวที่ส่งผลทางอ้อมเชิงเศรษฐกิจ เป็นต้น

(5) แผนพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งของไทย พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ โครงการพัฒนาด้านคมนาคมขนส่งในระยะยาว ซึ่งกล่าวถึงแผนการพัฒนาโครงข่ายรถไฟระหว่างเมือง ทางรถไฟระบบทางคู่ รถไฟความเร็วสูง และการพัฒนาที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ควบคู่กับทางรถไฟ ให้เกิดการใช้ประโยชน์สูงสุดของที่ดิน การออกแบบเมือง และพัฒนาสภาพแวดล้อมสำหรับคนเดินถนน คนใช้ระบบขนส่งสาธารณะ และออกแบบวางผังสถานีรถไฟและบริเวณข้างเคียงให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่

4. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาทุนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของจังหวัดลำพูน โดยศึกษาทัศนียภาพ การจัดการทุนทรัพยากร โครงสร้างทางสถาปัตยกรรม และแผนผังสถานีรถไฟลำพูน และแนวทางการพัฒนาเส้นทางรถไฟสายเหนือ การทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี แผนยุทธศาสตร์ต่างๆ ที่มีบทบาทต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว และสถานีรถไฟลำพูน เพื่อนำมาวิเคราะห์ผ่านผังความคิดแล้วสังเคราะห์เป็นแนวทางการออกแบบ ผ่านการประเมินหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค แล้วจึงนำเสนอเป็นแนวทางการจัดการภูมิทัศน์ วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวของสถานีรถไฟลำพูน

พื้นที่ศึกษาคือ สถานีรถไฟลำพูน สारวตรบำรุงทางแขวงลำพูน ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน หรือเรียกว่า ย่านสถานีลำพูน มีพื้นที่เฉลี่ย 58.96 ไร่ (แขวงบำรุงทางลำพูน, 2548) ประกอบไปด้วยอาคารหลัก ซึ่งเป็นอาคารควบคุมและอาคารผู้โดยสาร บ้านพักเจ้าหน้าที่ โรงเก็บซ่อมวัสดุ และพื้นที่รกร้างหลายจุด ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 พื้นที่สถานีรถไฟลำพูน และการใช้งานพื้นที่ในปัจจุบัน

จากกระบวนการการศึกษาวิจัยตามภาพที่ 2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Documentary Research) การสังเกต (Observatory Research) การสำรวจ (Survey Research) และการสัมภาษณ์ (Interview Research) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ใกล้เคียง สำรวจพื้นที่โดยรอบ แล้วสังเคราะห์เป็นแนวทางในการออกแบบผ่านกระบวนการจัดทำเป็นผังความคิด (Mind Mapping) และการวิเคราะห์ SWOT Analysis

ภาพที่ 2 กระบวนการการศึกษาวิจัย

5. ผลการศึกษา

จากข้อมูลเชิงสถิติการท่องเที่ยว จังหวัดลำพูน เป็นจังหวัดที่มีส่วนแบ่งทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวที่ต่ำที่สุดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนเขต ๑ อยู่ที่ 2.22% หรือโดยรวมมีนักท่องเที่ยว 101,419 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2555 อ้างถึงใน สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ 2556, 23) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวไทย ที่นิยมเดินทางมาท่องเที่ยวแบบทัศนอาจร ไม่นิยมค้างคืน และเดินทางด้วยรถไฟในอัตราที่ต่ำที่สุดหากเปรียบเทียบกับการเดินทางด้วยทางถนน ทั้งรถยนต์ส่วนบุคคล และรถประจำทาง (กรมการท่องเที่ยว 2559, ออนไลน์)

ทุนทรัพยากรแยกตามประเภท						
ทุนวัฒนธรรมจังหวัดลำพูน					ทุนทรัพยากรสถานีรถไฟ	
วัฒนธรรมประเพณี	ภาษาและวรรณกรรม	ศิลปะการแสดง	สถาปัตยกรรม	หัตถกรรมและสินค้าสำคัญ	ที่ดิน	สิ่งปลูกสร้าง
ประเพณีการเกิด	ภาษาของภาษาลื้อ	สะล้อซอซึง	ศิลปะทริภุญไชย	ผ้าไหมยกดอกลำพูน	พื้นที่เฉลี่ย 58.96 ไร่	อาคารทรงมนิลา
ประเพณีการตาย	ภาษายวน	ซึง	กำแพงเมืองประตูเมือง	ผ้าฝ้ายยong	ห่างจากเขตเมืองเก่า	กลุ่มอาคารเรือนแถวและบ้านพักเจ้าหน้าที่
พิธีแต่งงาน	อักขระล้านนา	กลองโป่งโป่ง	บ้านยอง	ลำไยสดและแปรรูป	ประมาณ 2 กิโลเมตร	กลุ่มอาคารพัสดุ
การขึ้นบ้านใหม่	วรรณกรรมคำว	ปี่จุ่ม	บ้านล้านนา	กระเทียม		
พิธีสืบชะตา	ซอ ทำนอง	พาน	ผสมการก่อสร้างแบบจีน	สมุนไพร		
ไหว้พระธาตุประจำวันเกิด	ซ้บร้อง	ตะหลดปิด				อาคารห้องน้ำ
ปีใหม่เมือง	กาพย์	ก่องหลวง				
ตานข้าวสลา	กำฮ้ำ (คำร้ำ)	กลองปู่จา				
ตามผะที่บ		ฟ้อนยอง				
ทำบุญปอย		ฟ้อนหรือ				
โคลมลอย		ภุญชัย				
สร่งน้ำ						
พระบรมธาตุทริภุญไชย						

ตารางที่ 1 การจำแนกทุนทรัพยากรแยกตามประเภท

ปัจจัยด้านทุนทรัพยากร ที่สามารถนำมาเป็นทุนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวของจังหวัดลำพูน และทุนทรัพยากรของสถานีรถไฟลำพูนนั้นมีความหลากหลาย และอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก ดังแสดงในตารางที่ 1 ในส่วนของทุนทรัพยากรทางการท่องเที่ยวจังหวัดลำพูนนั้น ประกอบไปด้วยทั้งทุนวัฒนธรรม ประเพณี ศิลปะการแสดง สถาปัตยกรรม งานหัตถกรรมและสินค้าที่สำคัญต่างๆ ซึ่งแสดงออกถึงวิวัฒนาการของกลุ่มชน เพื่อให้สามารถดำรงอยู่กับธรรมชาติได้ ทั้งพิธีกรรม รูปแบบความเชื่อ แนวคิด รูปแบบการดำรงชีวิตที่มีความงดงาม ที่ถูกถ่ายทอดออกมาอย่างเป็นเอกลักษณ์ และในส่วนของสถานีรถไฟลำพูน ก็มีความโดดเด่นด้านสถาปัตยกรรมที่ยังคงเก็บรักษาไว้ตั้งแต่การพัฒนาเส้นทางรถไฟสายเหนือ ปี พ.ศ. 2469 จนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งตัวอาคารหลักเป็นสถาปัตยกรรมรูปแบบมิลาได้รับอิทธิพลจากยุโรป มีความโดดเด่นกว่าสถานีรถไฟทรงมนิลาหลังอื่นในเส้นทางสายเหนือตรงที่เป็นอาคารสถานีชุมทางขนาดใหญ่ จึงมีแปลนที่แตกต่าง รวมถึงเอกลักษณ์การก่อสร้างคือ ช่องลม และค้ำยันหลังคาทรงโค้ง (วิชชพันธ์ 2551, 155-159)

ตารางจำแนก SWOT สถานีรถไฟลำพูนกับการท่องเที่ยว	
จุดแข็ง (Strength)	จุดอ่อน (Weakness)
<ul style="list-style-type: none"> - อาคารทรงมนียังคงสภาพสมบูรณ์ - สถานีรถไฟเป็นเส้นทางเชื่อมต่อกับจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำปาง - สถานีรถไฟตั้งอยู่ไม่ไกลจากเขตเมืองเก่า 	<ul style="list-style-type: none"> - สถานีรถไฟมีการใช้งานลดลง - สถาปัตยกรรมและออกแบบสถานีรถไฟขาดเอกลักษณ์แบบล้านนา - ป้ายโฆษณา ป้ายต่างๆ ไม่สอดคล้องกัน - การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ไม่ดีพอ พื้นที่รกร้าง อันตราย
โอกาส (Opportunity)	อุปสรรค (Threat)
<ul style="list-style-type: none"> - การขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยวภาคเหนือ - การพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบ Cluster - นโยบายปฏิรูประบบราง 	<ul style="list-style-type: none"> - ความก้าวหน้าของการคมนาคมรูปแบบอื่น - คู่แข่งที่มีทรัพยากรคล้ายคลึงกัน

ตารางที่ 2 ผลวิเคราะห์ SWOT Analysis ของสถานีรถไฟลำพูนกับการท่องเที่ยว

จากผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis พบว่า สถานีรถไฟจังหวัดลำพูนตั้งอยู่ไม่ไกลจากเขตเมืองเก่าลำพูน และยังเป็นสถานที่ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ด้าน

สถาปัตยกรรมที่สำคัญ สามารถใช้เป็นช่องทางในการเชื่อมต่อการเดินทางกับจังหวัดข้างเคียงผ่านเส้นทางรถไฟ แสดงให้เห็นถึงโอกาสด้านการท่องเที่ยวกับการเดินทางด้วยระบบรางและการท่องเที่ยวด้วยรถไฟ ที่ได้มีการหยิบยกมาพูดถึงในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2559, 100-101) ประกอบกับการขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยวภาคเหนือ ทำให้กลุ่มจังหวัดมีการรวมตัวกันเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชื่อมโยงในรูปแบบคลัสเตอร์ แต่ทั้งนี้ในด้านจุดอ่อนคือ บทบาทและการใช้งานพื้นที่ที่ลดลงตามอัตราความเจริญของการคมนาคมขนส่งเส้นทางอื่นๆ และสถาปัตยกรรมของอาคารถึงแม้จะเป็นอาคารทรงมนิลาที่มีความเก่าแก่ แต่ก็ยังขาดความสอดคล้องกับสถาปัตยกรรมล้านนาในพื้นที่ ซึ่งในจุดนี้แสดงให้เห็นความย้อนแย้งอย่างเด่นชัดกับจุดแข็งที่ได้นำเสนอไป เพราะถึงแม้รูปแบบสถาปัตยกรรมของสถานีรถไฟลำพูน จะขัดกับบริบทสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น แต่เป็นรูปแบบสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของสถานีรถไฟสายเหนือ ที่ใช้รูปแบบสถาปัตยกรรมแบบเรือนมนิลา ซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในยุคสมัยที่มีการก่อสร้างทางรถไฟ นอกจากนั้นจุดอ่อนอื่นๆ ที่ต้องมีการแก้ไขคือ การตกแต่งด้วยป้ายต่างๆ ก็ขัดแย้งกับภาพรวมของทัศนียภาพ อีกทั้งพื้นที่มีขนาดใหญ่ส่งผลให้มีการใช้ประโยชน์พื้นที่จำกัด ปลอยพื้นที่ที่รกร้าง อาจเป็นอันตรายจากผู้ที่ต้องใช้พื้นที่สถานีรถไฟและประชาชนข้างเคียง ด้วยปัญหาเหล่านี้ประกอบกับทางเลือกของนักท่องเที่ยวในการเดินทางรูปแบบอื่นที่สะดวกสบายกว่า หรือแม้แต่พื้นที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ที่ได้รับความนิยมมากกว่า ก็เป็นอุปสรรคต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลำพูนด้วยรถไฟเช่นกัน

ประเพณีการเล่นที่มีเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ด้านสถาปัตยกรรมที่พบเห็นทั่วไปในจังหวัดลำพูนคือ เรือนสรโน เรือนยอง เรือนกาแล เรือนล้านนาจีน และ เรือนมนิลา ด้านความเชื่อภูมิปัญญา จำแนกเป็นความเชื่อในการตั้งถิ่นฐาน การแพทย์แผนโบราณ และพิธีกรรมต่างๆ ด้านที่สองคือ การคมนาคมขนส่ง สถานีรถไฟลำพูนมีบทบาทด้านการคมนาคมขนส่งทั้งขนส่งคนและขนส่งสินค้าไม่ว่าสำหรับนักท่องเที่ยวหรือคนท้องถิ่นก็ตาม สินค้าการเกษตร สินค้าอุตสาหกรรม และสินค้าหัตถกรรม และ ทรัพยากรวัตถุของสถานีรถไฟลำพูนเอง ซึ่งประกอบด้วยอาคารทรงมนิลา อาคารเรือนแถวบ้านพักเจ้าหน้าที่ เขตป่าไม้สัก ลานกว้าง สะพานเหล็กข้ามแม่น้ำกวัง ซึ่งในความหลากหลายนั้น จึงได้สรุปทรัพยากรที่จะเลือกนำมาพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมสถานีรถไฟลำพูนสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ตามตารางที่ 3 คือ อาคารทรงมนิลา เรือนสรโน เรือนล้านนาในรูปแบบก่ออิฐถือปูนแบบจีน ผ้าไหมยกดอกลำพูน โคมกระดาษ ดนตรีพื้นบ้าน กาดหมั้ว และสมุนไพรพื้นถิ่น ด้วยเหตุผลเพราะมีลักษณะโดดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ที่พบเห็นได้ทั่วไปในจังหวัดลำพูน

<p>อาคารทรงมนิลา</p> <p>เป็นอาคารเดิมที่ได้รับอิทธิพลยุโรป ก่อสร้างมาตั้งแต่ พ.ศ. 2496</p>		<p>โคมกระดาษ</p> <p>โคมที่ใช้ในประเพณีลอยโคม และพบเห็นได้ทั่วไปทางภาคเหนือของประเทศไทย</p>	
<p>เรือนสรโน</p> <p>อาคารที่พบเห็นได้มากในจังหวัดลำพูน</p>		<p>ดนตรีพื้นบ้าน</p> <p>เอกลักษณ์ทางดนตรีของลำพูน มีหลากหลาย และควรได้รับการอนุรักษ์</p>	
<p>เรือนล้านนาถ่ออิฐถือปูน</p> <p>การผสมผสานอาคารแบบล้านนา กับรูปแบบการก่อสร้างของช่างจีน</p>		<p>กาดหมั้ว</p> <p>รูปแบบตลาดนัดโบราณแบบล้านนา</p>	
<p>ผ้าไหมยกดอกลำพูน</p> <p>เอกลักษณ์ผ้าทอลำพูน ที่พัฒนาต่อยอดความรู้ด้านการทอผ้า กับเทคนิคการทอผ้าไหมแบบราชสำนักสยาม</p>		<p>สมุนไพรรพินถิ่น อโรมาลำไย</p> <p>พืชเศรษฐกิจลำพูน ที่ได้รับความนิยม</p>	

ตารางที่ 3 แสดงทุนทรัพยากรที่ได้เลือกมาใช้เป็นทรัพยากรในการออกแบบ

6. การอภิปรายผล

ลักษณะภูมิทัศน์วัฒนธรรมบริเวณสถานีรถไฟลำพูน ถือว่าเป็นภูมิทัศน์ในเมือง (Urban Landscape) โดยมีการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ก่อให้เกิดประโยชน์ใช้สอยที่เหมาะสม และแสดงถึงกระบวนการใช้พื้นที่สาธารณะอย่างคุ้มค่า และหลากหลาย (Woodcock and Wollan 2013, 1-13) จึงได้แนวคิดในการออกแบบที่ถูกแบ่งเป็น 3 ส่วน คืออาคารหลักเดิม อาคารที่จะสร้างขึ้นใหม่ และการปรับปรุงพื้นที่รกร้างบริเวณรอบสถานีรถไฟลำพูน โดยแนวคิดหลักในการออกแบบ (Concept) คือ ความหลากหลายของวัฒนธรรมที่กลมกลืนผสมผสานได้อย่างลงตัว ซึ่งมีการนำเสนอการทับซ้อนของเอกลักษณ์ด้านสถาปัตยกรรมของแต่ละชาติพันธุ์ให้ยังคงรักษากลิ่นอายของความเป็นล้านนาแบบลำพูน โดยใช้ทุนวัฒนธรรมและรูปแบบสถาปัตยกรรมท้องถิ่นที่พบเห็นโดยทั่วไปในจังหวัดลำพูนคือ เรือนสรไน และเรือนล้านนาก่ออิฐถือปูนแบบจีน และเลือกใช้ทุนประเภทวัตถุคือ ผ้าไหมยกดอกลำพูนที่เกิดจากภูมิปัญญาด้านการทอผ้าของคนล้านนา ผนวกกับความรู้ด้านการทอผ้าไหมที่ได้รับมาจากราชสำนักสยาม โดยเจ้าดารารัศมี พระราชชายาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 (องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน 2550, 1-4) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ลวดลายมาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ และมีการเสริมสร้างการรับรู้ ด้วยสัมผัสทั้ง 5 คือ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส โดยใช้ทรัพยากร ทั้งทางธรรมชาติ และทางวัฒนธรรมมาบูรณาการผ่านกระบวนการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้เกิดประโยชน์ใช้สอยของพื้นที่ต่อมูลค่าทางเศรษฐกิจสูงสุดดังนี้ สัมผัสด้านรูปคือ อาคารและทัศนียภาพต้องดึงดูดตาเพื่อสร้างการรับรู้และจัดสรรพื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สัมผัสด้านรสมีการจัดสรรพื้นที่ให้มีบริเวณที่เรียกว่า “กาดหมั้ว” คือเป็นสถานที่จำหน่าย

สินค้าโดยคนท้องถิ่น เน้นไปที่อาหารเป็นหลัก สัมผัสด้านกลิ่น สถานที่ซึ่งต้องมีการใช้กลิ่นสมุนไพรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เพื่อสร้างบรรยากาศ (กลิ่นอโรม่า) สัมผัสด้านเสียง สถานที่ที่มีดนตรีพื้นถิ่นบรรเลงสร้างบรรยากาศตลอดเวลาและสัมผัสด้านสัมผัส ต้องคำนึงถึงการรับรู้ ความรู้สึกของนักท่องเที่ยวที่จะได้รับจากการใช้สถานที่ รวมถึงการเลือกใช้วัสดุ ต้องเป็นวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น ผสมผสานกับวัสดุก่อสร้างสมัยใหม่

6.1 การใช้งานพื้นที่

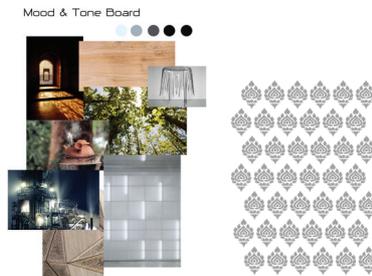
การใช้งานพื้นที่ได้ถูกนำเสนอในภาพที่ 4 โดยจัดให้อาคารเดิม เป็นสถานที่จำหน่ายตัวโดยสาร งานพัสดุ และสำนักงาน ผู้วิจัยได้ออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมชิ้นใหม่ ในส่วนของอาคารใหม่ ประกอบไปด้วย ห้องพักรับรอง ห้องประชุม โซนร้านอาหาร โซนนิทรรศการถาวร และกึ่งถาวร และโซนสวนลอยฟ้าสวนสาธารณะ ที่ประกอบด้วยทางเดินไม้ในพื้นที่ราบ และทางเดินลอยฟ้า เพื่อชมทิวทัศน์ของเมืองกาตหมั่ว โซนตลาดนัดชุมชน ที่มีบรรยากาศย้อนยุค มีการแต่งกายแบบล้านนา ขายอาหารพื้นเมือง ที่ผลิตโดยคนในท้องถิ่น เป็นสินค้าท้องถิ่น

ภาพที่ 4 แสดงการใช้งานพื้นที่และการออกแบบในอนาคต

6.2 ความรู้สึกที่ต้องการนำเสนอในงานออกแบบ

ความรู้สึกที่เสนอในงานออกแบบนี้ได้จำแนกออกเป็น 3 ส่วน ดังแสดงในภาพที่ 5 ในส่วนแรก แสดงความรู้สึกผ่านสี โดยเลือกใช้สีขาวอมฟ้า สีเทา สีไม้ และสีดำ โดยชุดสีจะให้ความรู้สึกถึงความสดใส สะอาด โดดเด่นแต่มีความกลมกลืนกับธรรมชาติ ส่วนที่สอง ผ่านวัสดุนำเสนอกระจกเคลือบ Photochromic ลายฟุ่มข้าวบิณฑ์ ซึ่งจะมองเห็นลวดลายเฉพาะเมื่อมีแสงแดดส่อง แสดงให้เห็นถึงการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้สามารถแสดงออกถึงเอกลักษณ์ อัตลักษณ์พื้นถิ่น รวมถึงใช้พลาสติกรีไซเคิลเป็นส่วนประกอบของเฟอร์นิเจอร์ บันได และที่นั่งพัก ซึ่งจะเป็นการใช้ขยะที่ย่อยสลายไม่ได้มาเพิ่มมูลค่าให้เกิดประโยชน์ อีกทั้ง วัสดุไม้ ใช้เป็นไม้สักและไม้อื่นๆ ที่ได้จากการตัดแต่งพื้นที่รกร้างเพื่อสร้างสวนสาธารณะ จะถูกนำมาใช้ในการทำกรอบประตูหน้าต่าง และหลังคา ในส่วนสุดท้าย ผ่านองค์ประกอบย่อยอื่นๆ ด้วยการประดับตกแต่งสถานที่ที่จะใช้สิ่งของในชีวิตประจำวันที่บ่งบอกถึงความเป็นล้านนา เช่น โคมกระจดาช ชั้นโตก หมอนขิดลวดลายล้านนา เป็นต้น

ภาพที่ 5 Mood & Tone Board แสดงความรู้สึกในงานออกแบบผ่านภาพ

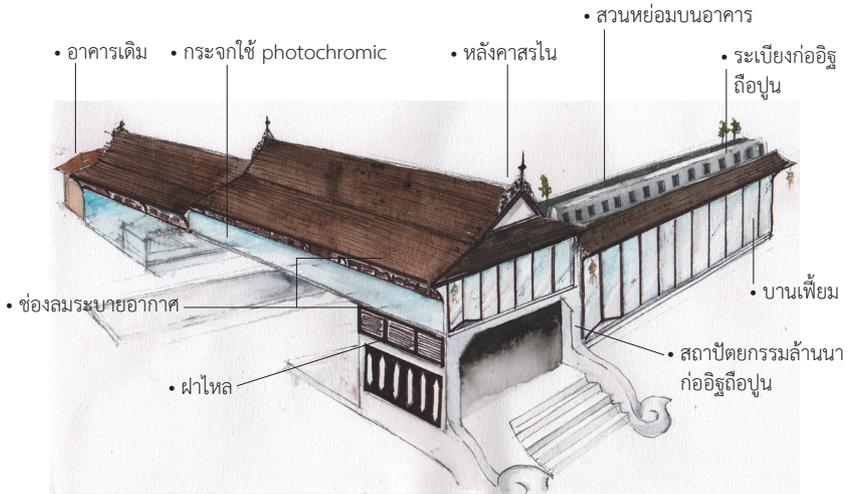
6.3 ส่วนที่ 1 อาคารเดิม แนวทางการอนุรักษ์ และปรับปรุงพื้นที่

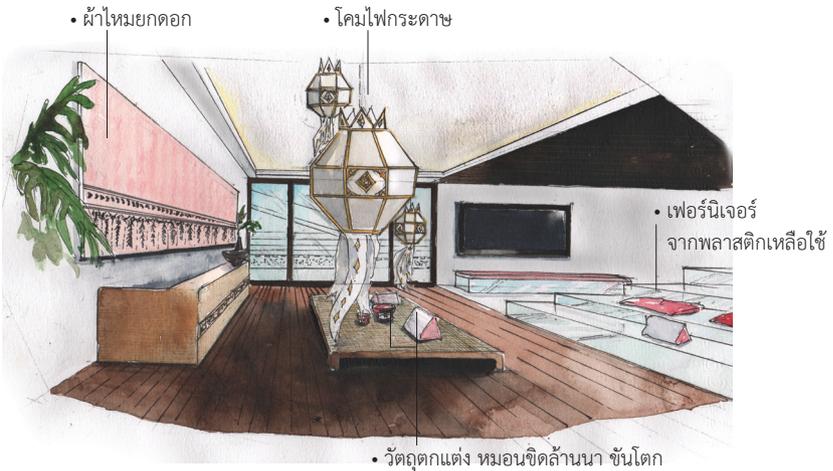
ภาพที่ 6 ลิขสิทธิ์ทางสถาปัตยกรรมที่ควรได้รับการอนุรักษ์

ปัจจุบัน อาคารเดิม และอาคารบ้านพัก เรือนแถว รอบอาคารสถานีรถไฟ ได้รับการปรับปรุงทาสี ซ่อมแซมให้มีความสวยงามมากยิ่งขึ้น ตามภาพที่ 6 แนวทางในการอนุรักษ์ คือ คงความเป็นดั้งเดิมให้มากที่สุด วัสดุที่ใช้ในการตกแต่งและเฟอร์นิเจอร์ต้องคำนึงถึงความเป็นดั้งเดิมสอดคล้องกับบริบทสภาพแวดล้อม โดยรอบและวัฒนธรรมท้องถิ่น ตลอดจนเป็นวัสดุที่หาได้ภายในท้องถิ่น

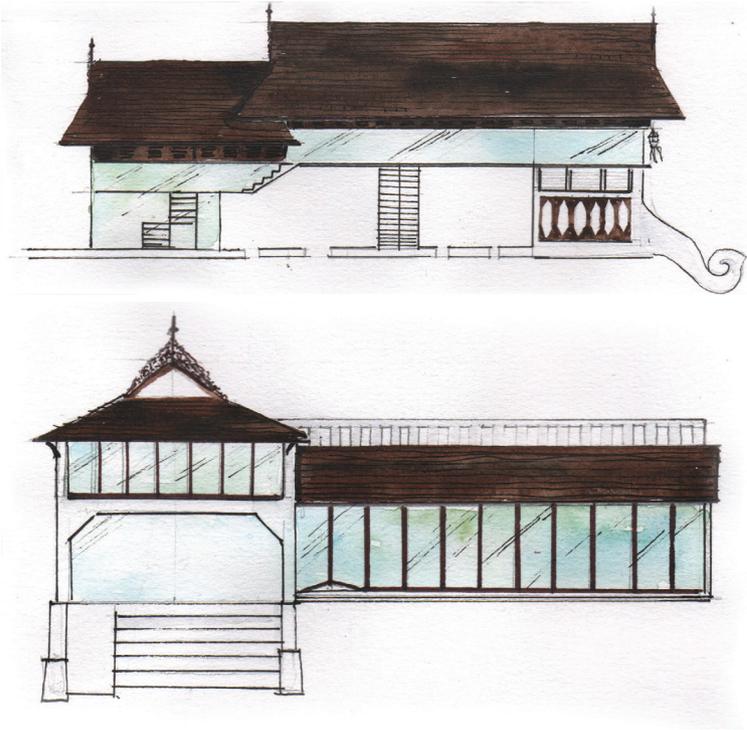
6.4 ส่วนที่ 2 อาคารใหม่

ภาพที่ 7 ทศนิยมภาพภายนอก (Exterior Perspective)

ภาพที่ 8 ทศนิยมภาพภายใน (Interior Perspective)

ภาพที่ 9 ภาพแสดงรูปด้าน (Elevation)

อาคารได้รับการออกแบบเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดการทับซ้อนทางสถาปัตยกรรม โดยหลังคา เป็นรูปแบบหลังคาแบบสรไน (ฉลุลาย) กลุ่มหลังคาด้วยไม้ขอ ภายในเปลือยโครงสร้าง เพื่อให้เห็นความสวยงามของระบบหลังคาอาคารเป็นลักษณะก่ออิฐถือปูน ใช้ประตูบานเฟี้ยม และฝ้าไหล ในการตกแต่งแสดงถึงความผสมผสานอาคารแบบช่างจีนและล้านนา ในส่วนของการตกแต่งอาคารใช้กระจก Photochromic ลายพุ่มข้าวบิณฑ์ที่ได้รับแรงบันดาลใจจาก

ผ้าไหมยกดอกลำพูน ใช้ผ้าไหมยกดอกลำพูนซึ่งเฟรมเพื่อตกแต่งประดับผาผนัง ใช้โคมไฟจากโคมกระดาษ หมอนขิดลายล้านนา และขันโตก เพอร์นิเจอร์ใช้พลาสติกกรีไซเคิลหลอมใหม่เป็นเก้าอี้นั่งพัก ดังแสดงในภาพที่ 7 ภาพที่ 8 และ ภาพที่ 9

6.5 ส่วนที่ 3 ปรับปรุงพื้นที่สาธารณะในความรับผิดชอบของสถานีรถไฟลำพูน

ภาพที่ 10 ตัวอย่างการปรับปรุงพื้นที่รกร้างให้เป็นสวนสาธารณะ

ในพื้นที่โดยรอบเต็มไปด้วยต้นไม้ใหญ่ มีลักษณะคล้ายสวนป่าหลายจุด ที่ไม่ได้รับการดูแล เป็นพื้นที่รกร้าง แหล่งน้ำขัง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาวะของชาวบ้านในบริเวณข้างเคียง การปรับปรุงพื้นที่ดังกล่าวให้เกิดประโยชน์ต่อการใช้งาน โดยปรับปรุงให้เป็นสวนสาธารณะพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นสถานที่ดึงดูดทางการท่องเที่ยว แนวทางคือ ไม่ทำลายต้นไม้ใหญ่ในบริเวณดังกล่าว จึงนำเสนอเป็นทางเดินพักผ่อน และทางเดินลอยฟ้า เพื่อเป็นจุดชมวิว และจุดพักผ่อน

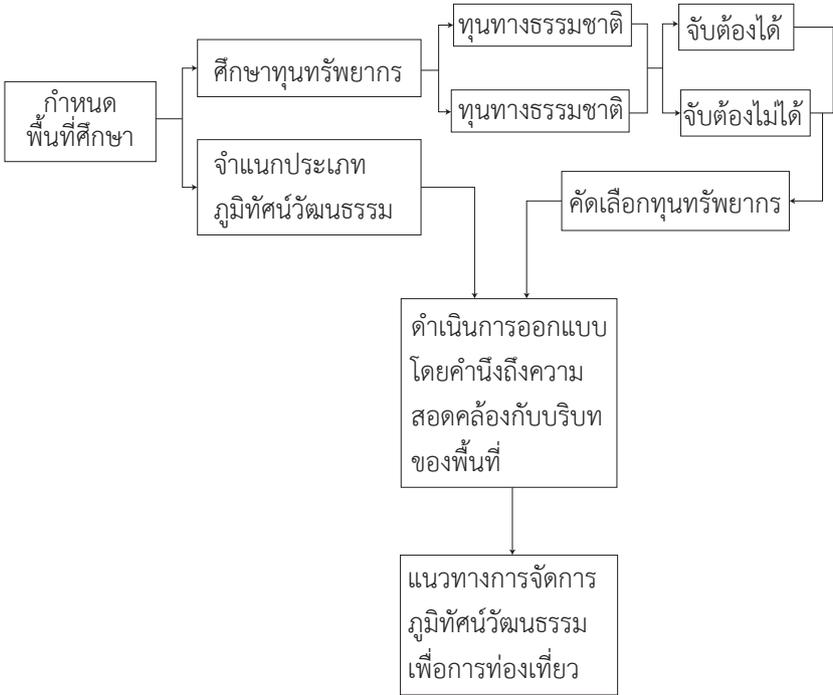
หย่อนใจ โดยการก่อสร้างต้องนึกถึงความปลอดภัย และความกลมกลืนกับธรรมชาติ ดังแสดงในภาพที่ 10

7. สรุปผล

สถานีรถไฟลำพูน เป็นสถานที่ที่มีบทบาทสำคัญต่อระบบคมนาคมขนส่งและการค้าขายอย่างมากในอดีต ซึ่งถึงแม้ในปัจจุบันมีความสำคัญเชิงเศรษฐกิจที่ลดน้อยลง แต่ความสวยงามและประวัติศาสตร์ยังคงมีอยู่ให้ผู้มาเยือนได้ชื่นชมและศึกษา การพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวให้เกิดประโยชน์ต่อการใช้สอยสูงสุดกับคนในท้องถิ่น และการพัฒนาเพื่อให้เกิดแรงดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวที่สามารถต่อยอดไปจนสามารถสร้างรายได้ด้านการท่องเที่ยว ส่งผลกระทบเชิงบวกด้านเศรษฐกิจ และชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นของคนในท้องถิ่นได้ จะสรุปได้ถึงการบริหารจัดการสิ่งที่มีให้เกิดประโยชน์สูงสุด เช่นเดียวกับกรณีศึกษาสถานีรถไฟในออสเตรเลีย สถานีรถไฟเมื่องนารา ประเทศญี่ปุ่น (Kawasaki and Matsumoto 2004, 1-4; Woodcock and Wollan 2013, 1-13) ที่ได้นำเสนอการเปลี่ยนผ่านแนวคิดของพื้นที่สาธารณะ เป็นกระบวนทัศน์ใหม่ โดยในสถานที่หนึ่งต้องสามารถใช้งานได้หลากหลาย การจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวสถานีรถไฟลำพูนนี้ จึงนำเสนอการใช้ประโยชน์พื้นที่ที่หลากหลายดังที่ได้เสนอไปข้างต้นเช่นกัน

การศึกษานี้เป็นการเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาสถานีรถไฟลำพูน เพื่อให้เกิดแรงดึงดูด และประโยชน์ใช้สอยสูงสุดของพื้นที่ และเกิดผลต่อการท่องเที่ยวโดยภาพรวม โดยนำเอาพื้นฐานทุนทรัพยากรในท้องถิ่น มาดัดแปลง

ปรับประยุกต์ เพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้น ดังแสดงกระบวนการสรุป
แนวทางในการศึกษาตามแผนภาพ

ภาพที่ 11 ผังแสดงสรุปกระบวนการในการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรม
เพื่อการท่องเที่ยวของสถานีรถไฟลำพูน

จากภาพที่ 11 แสดงกระบวนการในการออกแบบภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อ
การท่องเที่ยวของสถานีรถไฟลำพูนในการศึกษาคั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า
กระบวนการศึกษา เริ่มต้นจากการกำหนดพื้นที่ศึกษา หลังจากนั้นให้จำแนก
การศึกษาข้อมูลเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือ ศึกษาทุนทรัพยากร ซึ่งจำแนกเป็น

ทุนทางธรรมชาติ และทุนทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ ซึ่งเป็นการจำแนกทุนทรัพยากรตามแนวคิดของ Throsby (2001, 46) (อ้างอิงใน ไกรฤกษ์ 2554, 33-34) แล้วจึงคัดเลือกทุนทรัพยากรที่ต้องการนำไปต่อยอดเป็นแนวคิดในการออกแบบ ส่วนที่สองคือ การจำแนกประเภทของภูมิทัศน์วัฒนธรรม เพื่อให้สามารถเข้าใจ และมองเห็นบริบทของภูมิทัศน์วัฒนธรรมโดยรวมได้ชัดเจนขึ้น หลังจากนั้น ให้นำข้อมูลที่ได้ทั้งสองส่วนมาประกอบกัน เพื่อสร้างเป็นแนวทางในการออกแบบ โดยคำนึงถึงบริบทของพื้นที่ ให้ความสำคัญสอดคล้อง และกลมกลืน เพื่อให้ได้ข้อมูลสรุปแนวทางในการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ ข้อจำกัด และการศึกษาในอนาคต

การออกแบบที่ได้นำเสนอไปนั้น เป็นเพียงแนวคิดเบื้องต้น ที่ผ่านกระบวนการคิดในการออกแบบ ภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว โดยมีข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการศึกษาที่ค่อนข้างสั้นคือ ช่วงเดือนกันยายน ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2559 ประกอบกับผู้วิจัยยังขาดความชำนาญในการออกแบบด้านสถาปัตยกรรม ดังนั้น สำหรับข้อเสนอแนะของงานวิจัยในครั้งนี้คือ ควรมีการต่อยอดความคิด ผ่านกระบวนการทางสถาปัตยกรรมศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ เกี่ยวกับด้านโครงสร้าง วัสดุ ความเหมาะสมต่อสภาพภูมิอากาศ และการจัดสรรพื้นที่ให้เหมาะกับการใช้งาน เพื่อให้สามารถเป็นแบบโครงการที่นำไปใช้จริงได้ในอนาคต

9. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร. วรวิทย์ สุขเสมอ ที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ข้าพเจ้า และให้คำแนะนำในการศึกษาค้นคว้า แนวทางในการดำเนินงานวิจัย จนกระทั่งผลงานออกมาเป็นรูปธรรม ขอขอบคุณข้อมูลจากคุณปรานอม จันทร์หาญ คุณปรีดา หอภัทรพุดิ และคุณวิลาวัลย์ หอภัทรพุดิ ที่เอื้อเพื่อข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวในอดีตของสถานีรถไฟลำพูน และวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชนใกล้เคียงสถานีรถไฟ และขอบคุณ คุณกฤษฎา นวลลำภู เจ้าหน้าที่แขวงบำรุงทางลำพูน ที่สนับสนุนการค้นคว้าขนาดพื้นที่ย่านสถานีรถไฟลำพูน เพื่อประกอบเอกสารบทความให้มีความสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงคมนาคม. แผนพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งของประเทศไทย พ.ศ. 2558-2564. โครงการพัฒนาด้านคมนาคมขนส่งในระยะยาว, 2557.
- การรถไฟแห่งประเทศไทย. แผนรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2555-2559. การรถไฟแห่งประเทศไทย, 2554.
- กรมการท่องเที่ยว. “สถิติรูปแบบการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดลำพูน.” สืบค้นเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2559. <http://newdot2.samartmulti-media.com/home/listcontent/11/221/276>.
- ไกรฤกษ์ ปิ่นแก้ว. “เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทู่นวัฒนธรรมและโอกาสทางธุรกิจ.” *วารสารนักบริหาร* 31, 1 (2554): 32-37.
- แขวงบำรุงทางลำพูน. แผนผัง เขตที่ดิน รพท. แขวงบำรุงทางลำพูน, 2548.
- เทศบาลนครลำพูน. แนวทางในการพัฒนาภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว (พ.ศ. 2555). เทศบาลนครลำพูน, 2555.
- เทียมสุรย์ สิริศรีศักดิ์ และ Natsuko Akagawa. “ความเข้าใจบางประการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมในประเทศไทย” *Understanding the Concept of Cultural Landscape in Tahilan: From Vernacular Approach to the Application of International Framework. นิตยสารอาษา* (2553): 104-112.

รัตนาพร เศรษฐกุล. ประวัติศาสตร์เศรษฐกิจวัฒนธรรม แอ่งเชียงใหม่-ลำพูน.
กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย, 2552.

เรณู เหมือนจันทร์เชย. “ทุนวัฒนธรรมไทยทรงค้ำกับการเปลี่ยนผ่านยุคสมัย
ของชุมชน.” *ดำรงวิชาการ วารสารรวมบทความทางวิชาการคณะ
โบราณคดี* 12, 2 (2556): 175-202.

ฐาปนา บุญยประวิตร และ ปัทม ญาติมาก. “สรุปความ ความหมายและแนวคิด
ของภูมิทัศน์วัฒนธรรม.” สืบค้นเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2559. [http://
asiamuseum.co.th/paper/6](http://asiamuseum.co.th/paper/6).

วนิดา พึ่งสุนทร. แนวทางในการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม. ในความร่วมมือ
ของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม
และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ:
อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2549.

วิชชพันธ์ บุญณลย์. สถานีรถไฟล้านนา. วิทยานิพนธ์ ศิลปมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สรรค์ เวสสุนทรเทพ และ ชัยสิทธิ์ ด่านกิตติกุล. “แนวโน้มการศึกษาภูมิทัศน์
วัฒนธรรมในประเทศไทย.” *SDU Res. J.* 10, 3 (2557): 143-163.

สุวรรณฤทธิ์ วงศ์ชะอุ่ม. “ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ
ชุมชนท่าคา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสงคราม.” *วารสารวิจัยและ
พัฒนา* 2 (2553): 47-59.

สำนักบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑. แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน ๑ พ.ศ. 2557-2560, 2556.

สำนักโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ 6 เชียงใหม่. รายงานการสำรวจและขุดค้นทางโบราณคดี ประตูเมืองมหาวัน ตำบลในเวียง อ.เมือง จ.ลำพูน. ลำพูน: เทศบาลเมืองลำพูน, 2544.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560-2564). เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2559 ของ สศช. นนทบุรี. (22 กรกฎาคม 2559): 100-101.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. “สถิติการท่องเที่ยวจังหวัดลำพูน.” สืบค้นเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม 2559. www.nso.go.th.

อริยา อรุณินท์. “เทศกาล งานเมือง ภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อความเป็นเมืองน่าอยู่.” *วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์* 49 (2548): 23-50.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน. ทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ผ้าไหมยกดอกลำพูน. ประกาศกรมทรัพย์สินทางปัญญา เรื่องการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ผ้าไหมยกดอกลำพูน ทะเบียนเลขที่ สข 50100020. P.1-4, 2550.

หทัยา สิริพัฒนากุล. “ภูมิทัศน์วัฒนธรรม?.” *จุลสารอีโคโนมอสไทย* 10 (เมษายน-กรกฎาคม), 2550.

- Ashton Ann Suwaree. “Deveolping a Tourist Destination Brand Value: The Stakeholders’ Perspective.” *Tourism Planning & Development*. 12, 4 (2015): 398-411.
- Buhalis Dimitrios. “Marketing the Competitive Destination of the Future.” *Tourism Management*. 21 (1999): 97-116.
- ICOMOS. *Cultural landscape: Management and Conservation*. Paris: France, 2013.
- Lee Jinsop. “Design for all 5 Senses.” Accessed January 15, 2017. https://www.ted.com/talks/jinsop_lee_design_for_all_5_senses?language=th.
- Masashi Kawasaki and Shinya Matsumoto. “A Design Research of Railway Structures and Architectures.” *JSCCE Civil engineering study research* 06, 29 (2004): 1-4.
- Mechtild RÖssler. “Cultural Landscape from the World Heritage Perspectiv.” International Forum on Globally Importance Agricultural Heritage System, Beijing, June 9-12, 2011.
- Norbert Vanhove. *The Economics of Tourism Destination*. New York: Routledge, 2012.
- Pediaoplis, D.W.K. “The 5 Senses, University of Delaware.” Accessed January 15, 2017. http://udel.edu/~bcarey/ART307/project1_4b.

Simon Wollan, Ian Woodcock. "Public Use Zone: A new paradigm for suburban rail station design for Australian cities, State of Australian Cities Research Network" Accessed April 26 (2017): 1-13.

Suttipisan, S. "Adaptive Uses of Local Textiles for Creative Tourism Product Development in Thailand." *International Journal of Cultural and Tourism Research*. 6, 1 (2013): 47-55.

Taylor Ken. "The Historic Urban Landscape paradigm and cities as cultural landscape. Challenging orthodoxy in urban conservation." *Landscape Research* 41, 4 (2016): 471-480.

Village Well. *Train Station as Places for Community Wellbeing*. July (2006): 1-4.

Y.-T Peng et al. Designing "Female Prospect" into Public Space for Taipei City. *Cross-Cultural Design*, 6th International Conference, CCD 2014 Held as part of SCI Conference 2014. Heraklion, Crete, Greece, June 22-27 (2014): 311-320.
